

Verslag studiereis van het LGOG naar Heidelberg en omgeving

REISLEIDING: ANTOINE JACOBS, BEATRICE DE FRAITURE, HARRIE BEUMERS (GHIELLEN).
11 JUNI TOT EN MET 16 JUNI 2016.

Zoals gebruikelijk was het weer vroeg uit de veren bij het begin van onze studiereis met het Koninklijk LGOG. Om half zeven was het inchecken bij busbedrijf Ghielen in Beringen waar onze reis, alweer de negende, begon. Gelukkig waren er naast onze vaste chauffeur Harrie ook nog enkele bekende reisgenoten. Via Venlo, Roermond en Heerlen, de opstapplaatsen, liep de route om het hele gezelschap bij elkaar te krijgen. In Heerlen werden we op het laatste nippertje nog uitgezwaaid door onze enthousiaste voorzitter, de heer Armand Cremers. Voor velen een reis van herkenning, oud-reisgenoten of anderszins bekenden maakten deel uit van het gezelschap. Via een korte tussenstop in de buurt van Aken togen we op weg naar ons hotel in Rothenberg in de deelstaat Hessen. Koblenz, gelegen aan de samenvoeging van de Moezel en de Rijn, lag op de route, dus die stad werd aangedaan om te lunchen maar ook om het keurvorstenpaleis en de “Deutsches Eck” te bezichtigen. Deze toeristische trekpleister wordt overheerst door het 37 meter hoge ruitersstandbeeld van keizer Wilhelm I met een godin van de overwinning. Sinds 2002 is het Deutsches Eck toegevoegd aan de UNESCO werelderfgoedlijst. Tijdens de wandeling gaf Antoine een uitgebreide uiteenzetting over de historische achtergrond van deze plek.

Na de lunch togen we weer op weg naar ons einddoel dat we rond half zeven bereikten. Sleutels werden uitgereikt zodat iedereen zijn of haar kamer kon betrekken waarna om half acht, zoals iedere avond, aan de avondmaaltijd kon worden begonnen.

De eerste echte excursiedag voerde ons richting Speyer. Speyer was in de hoge middeleeuwen met Mainz en Worms een belangrijk centrum van Joods cultureel en religieus leven. Speyer, ongeveer vijftig duizend inwoners, wordt vooral gedomineerd door de Oude Poort en de Dom van Speyer, de grootste bewaarde kathedraal in romaanse stijl. De stad werd al door de Kelten bewoond en vanaf de zevende eeuw is Speyer een bisschopszetel. We begonnen 's morgens met een stadswandeling waarbij vooral de goed bewaarde en gerestaureerde mikwe (het rituele bad) de aandacht trok. Deze mikwe stamt uit de twaalfde eeuw en was bestemd voor vrouwen. Een mooi monument. Ik zag enkele Venlonaren met jaloerse blikken kijken. Na de lunch was er tijd om de Dom te bezichtigen. Met een audioguide, het LGOG gaat met z'n tijd mee, begonnen we met een bezoek aan de “Kaisersaal”, waar oude fresco's worden bewaard, en de beklimming van de toren (214 treden). Niet iedereen waagde zich daar aan maar de moedigen werden beloond met een prachtig uitzicht over het oude Speyer, ondanks de regen. Je zag in gedachte de oude keizers en bisschoppen met hun gevolg al door de nauwe straatjes en steegjes lopen.

Via het imposante middenschip liepen we naar het oudste gedeelte van de Dom, de crypte onder het hoofdaltaar. Twaalf Duitse koningen, keizers en keizerinnen werden tussen 1039 en 1308 in deze crypte begraven.

Hierna was er nog enige vrije tijd over om ook nog de omliggende straatjes te verkennen. Voor de een was dat de “Altpörtel”, voor een ander het klooster waar Edith Stein lange tijd verbleef en weer iemand anders koos gewoon voor een terrasje. Dat kan allemaal bij het LGOG. Helaas maakte een van de deelnemers in het portaal van de Dom een lelijke misstap en moest even ter controle naar het ziekenhuis. Gewapend met een paar krukken keerde hij 's avonds in het hotel terug. Gelukkig viel de schade mee en kon hij de rest van het programma “normaal” mee volgen.

De tweede dag was helemaal gewijd aan de stad Heidelberg. Onderweg er naar toe, ongeveer 25 kilometer, gaf Antoine een korte samenvatting van de rijke historie van de stad, zijn kasteel en de heersende keurvorsten. Het gebied rond Heidelberg is al zeer lang bewoond. In 1196 werd de stad voor het eerst in officiële documenten genoemd. Vanaf de middeleeuwen tot 1720 was Heidelberg de residentie van de paltsgraaf aan de Rijn, een van de keurvorsten van het Heilige Roomse Rijk. De stad speelde een belangrijke rol in de eerste fase van de Dertigjarige Oorlog. Heidelberg werd in 1689 (en opnieuw in 1693) veroverd en verwoest door de Fransen. De stad is redelijk ongeschonden de Tweede Wereldoorlog doorgekomen. We starten boven bij de ruïne van het beroemde kasteel, van waaruit we een prachtig uitzicht hadden op de oude stad. Ondanks een druilerig regentje leidde twee enthousiaste gidsen ons door de ruïnes, gelukkig merendeels overdekt. Het is niet meer de bedoeling om het kasteel op te bouwen. Men beperkt zich tot het consolideren van de resten. Het kasteel in Heidelberg wordt pas genoemd in 1225, als Lodewijk I van Beieren dit kasteel van bisschop Hendrik van Worms als leengoed ontvangt. Als bouwers van het kasteel ziet men de Hertogen van Beieren die in 1214 de “Pfalzgrafschaft” als leen ontvingen. Met de beroemde tandradbaan gingen we naar beneden naar de “Alt-stadt” waar voldoende gelegenheid was voor een echte Duitse lunch. In de middag volgde nog een rondleiding door de oude binnenstad van Heidelberg. We brachten een bezoek aan de bewaard gebleven universiteitsgevangenis en de bibliotheek van de universiteit waar het beroemde “Codex Manesse” te bezichtigen was. Een verzameling oude Duitse teksten uit ongeveer 1300, vergelijkbaar met de “Très Riches Heures du duc de Berry”. Verder de mooie witte Jezuïetenkerk, het gebouw van de universiteit, en “die Alte Brücke”. Daarna was het tijd om de dag af te sluiten en de terugreis naar Rothenberg te aanvaarden. Na het diner gaf de uitbater van het hotel, de heer Beisel, in de kelder van zijn restaurant, nog een wijnproeverij van Duitse wijnen. En uiteraard hoorden daar ook de bekende Duitse liederen bij. Enkelen van ons gaven blijk van ongekende (zang)talenten.

kasteeltuin in Schwetzingen

De volgende dag vertrokken we weer om 8.45 uur. Heidelberg was niet de enige residentie van de keurvorsten. In het nabij gelegen Schwetzingen bezaten zij een jachtslot met uitgebreide tuinen. In de loop van de morgen werd de tuin bezichtigd. Het kasteel was vanwege een verbouwing niet toegankelijk. De tuinen zijn deels in Franse geometrische stijl en deels als Engelse landschapstuin aangelegd. Dagelijks zijn nog twaalf tuinlieden werkzaam om de tuinen te onderhouden. Heel veel mooie doorkijkjes, beeldengroepen, etc. Een tuin om echt in te verdwalen. Hierna was gelegenheid om in Schwetzingen te lunchen. En zoals gebruikelijk was er ruimte genoeg en kwamen we niets te kort. In de middag reisden we verder naar het kasteel in Mannheim. Hoewel zwaar beschadigd in de Tweede Wereldoorlog is het ook nu nog grotendeels in de barokke stijl te bewonderen.

Ook al omdat voor de bombardementen de inventaris veilig was opgeborgen. Grote delen zijn nog in gebruik bij de universiteit maar er was genoeg over om alle pracht en praal uit de 18^e en 19^e eeuw te bewonderen. Te voet togen we nog naar de jezuïetenkerk, ook in barokke stijl opgebouwd. Van de oude binnenstad is na de Tweede Wereldoorlog weinig over gebleven. Kenmerkend is wel het stratenpatroon in vierkanten, aangepast aan paleis en de kasteeltuin. De straten hebben geen namen maar aanduidingen als E3 en B6. Hoe wederopbouw niet hoort te gebeuren zagen we op de terugreis naar Rothenberg. Ondanks de druilerige regen toch een mooie dag.

Vlak bij Rothenberg ligt het plaatsje Hirschhorn, ons reisdoel voor de volgende dag. Een prachtig pittoresk ensemble van straatjes en steegjes, mooie gevels en gevelversieringen, waarlangs een enthousiaste gids in folkloristische kledij ons voerde. Net alsof je terug keert in de middeleeuwen. Langzaam liepen we omhoog naar de voormalige karmelietenkerk en het ernaast gelegen kloostertje. Een juweeltje waar je in al je onwetendheid veel te snel aan voorbij rijdt. Om elf uur keerden we terug naar ons startpunt. De bedoeling was om met de boot over de Neckar naar Heidelberg te varen maar door de hoge waterstand lukte dat niet. Geen probleem, dan maar stroomopwaarts richting Eberbach. Onderweg was er gelegenheid om te lunchen. Goulashsoep of worst met brood. Dat zei men tenminste, want de voorraad was snel uitgeput. Maar och dat mocht de pret niet drukken. In de middaguren was er in Heidelberg ruimte genoeg om de schade in te halen. Vanuit Eberbach bracht de bus ons naar Heidelberg waar een bezoek gebracht werd aan het "Kurpfälzisch Museum", waar de resten van de bekende "Homo Heidelbergensis" bewaard worden. Daarnaast talrijke Romeinse vondsten waaronder een nog intact gebleven Mithrasreliëf. Aan de hand van sporen verfstelen heeft men geprobeerd een kopie te maken in kleur. De Romeinen gebruikten bij hun beelden veel kleuren die in de loop der eeuwen allemaal verdwenen zijn. Op deze manier kregen we een beeld van de vroegere beelden van de Romeinen.

En dan is het alweer donderdag, de dag van onze terugreis. Koffers pakken, een laatste ontbijt met in gedachten: morgenvroeg zal het anders zijn en weer op weg terug naar Limburg. Onderweg nog het plaatsje Ladenburg, nabij Ludwigshaven, bezocht om een stadswandeling te maken en uiteraard ook om aan de inwendige mens te denken. Ladenburg is omstreeks 100 gesticht en was een belangrijk Romeins bestuurscentrum. Resten van een groot "castellum" worden nog bewaard. Ook is Ladenburg bekend omdat het de geboorteplaats is van Carl Benz, een van de oprichters van de Mercedes-Benz fabrieken. Na de lunch werd in een rit door naar het ons vertrouwde Limburg gereden waar in Heerlen in restaurant "Auberge de Rousch" het afscheidsdiner was gereserveerd. Zoals gebruikelijk werd tijdens dit

diner de reisleiding, chauffeur en de beide reisleiders, door een van de reizigers bedankt en daar hoorde naast de lovende woorden natuurlijk ook een bedankje in de vorm van een enveloppe met inhoud bij. Antoine dankt op zijn beurt de deelnemers voor hun belangstelling en interesse. Ook kon hij het reisdoel voor volgend jaar bekend maken. De bedoeling is om naar Frankrijk te reizen in de richting van Normandië. Een historisch gebied met veel interessante bezienswaardigheden.

Kortom we kunnen terugzien op een mooie leerzame reis waar we nog lang van na kunnen genieten. We hebben veel gezien, veel gehoord en veel gepraat en we hebben een aantal dagen in een aangenaam gezelschap vertoefd.

Jan Vissers.